

Psykohistorie blev oprindeligt trykt i Mads Føk, Naturvidenskabeligt Fakultets Studenterblad 1993.

Men havde kort forinden været ude på Usenet: daimi.love og soc.culture.nordic.

From daimi.love Wed Nov 3 11:39:46 1993

Path: news.daimi.aau.dk!simonl From: simonl@daimi.aau.dk (Simon Laub)

Newsgroups: daimi.love Subject: Psykohistorie

Date: 2 Nov 1993 23:24:31 GMT

Organization: DAIMI, Computer Science Dept. at Aarhus University

Lines: 332

~From soc.culture.nordic Wed Nov 3 00:15:15 1993

~From: simonl@daimi.aau.dk (Simon Laub)

~Newsgroups: soc.culture.nordic

~Subject: Psykohistorie - Imperiers storhed og fald .

~Date: 2 Nov 1993 22:52:45 GMT

Psykohistorie.

En løsning til kriseramte samfund.

En del af Mads Føks læsere har i den senere tid ligget søvnløse om natten plaget af spørgsmålet om, hvorvidt psykohistorie kan anvendes i en køsituation Århusianske kantiner.

Dette og mange andre kritiske spørgsmål vil man få svar på ved at læse den følgende artikel.

Indledning:

Krisen er over os. Altid tordner problemerne sig op mod de stakkels forsvarsløse mennesker. Hvor ville det være rart, hvis vi kunne trykke på et par taster på en computer og så få løsningen til vore problemer!

Til det formål opfandt Isaac Asimov teorien om psykohistorie!

I vort velordnede samfund forledes vi til at tro at tilværelsen går planmæssigt. At menneskelig vilje og beregningskraft har check på tingene. Vi ved at solen stiger op i øst hver morgen. Men ikke nok med det. I TV's vejrudsigt er man ikke bange for at fortælle, hvad temperaturen er i en storby om en uge. Indenfor billard er man ikke blege for forudsige en kugles bane henover bordet ved stød med X kraft i Y vinkel.

Altsammen er det jo yderst ræsonnabelt -, hvis man da ellers bare havde taget højde for "sommerfugleeffekten" . Hvilket man bare ikke har.....

Tænk nu hvis alle storbyens indbyggere tændte deres varmeovne ude på altanen ? Ja, det var den vejrudsigt!

Og måske basker en sommerfugl med vingerne i Kina , hvilket ved folgeeffekt på folgeeffekt giver orkan i USA, hvilket

Ikke engang en billiard kugles bevægelse henover et pænt grønt billiardbord kan beregnes. Mikroskopiske ujævnheder i billiardbordet skaber små uforudsigelige afvigelser, der

Endelig er der ukendte asteroider, som både kan ødelægge vejrudsigter og det der med at solen stiger op i øst hver morgen

Nu er det jo sådan med forudsigelser, at vi ofte forlængst har glemt dem, når hændelsen skal indtræffe (Vølven på Island mente f.eks. at George Bush ville blive genvalgt i 1992) - Og nogle hændelser forudsiges jo rent faktisk korrekt. Så vi tror på menneskehedens evne til at beregne, styre og lede.

Science Fiction forfatteren Isaac Asimov har taget skridtet fuldt ud og introduceret begrebet Psykohistorie - hvorledes menneske adfærd beregnes ved hjælp af matematiske ligninger.

Det følgende er så en historie om psykohistorie. Ren fiktion er det - for det kan jo ikke lade sig gøre!

Men selvfølgelig vil der blive gjort forsøg på at neuroprogrammere (hjernevaske) læseren til at tro på ideen. Kløge mennesker mener jo at man kan beregne næste års underskud på statsbudgettet. Vejret om 7 dage og lignende - så hvorfor ikke menneskelig adfærd?

Det er meningen at dette i øvrigt skal være en apolitisk og ikke kontroversiel artikel - hvorfor jeg på forhånd må beklage enhver ytring, der måtte blive udlagt anderledes! Psykohistorie skulle jo gerne være en objektiv størrelse, for nu ikke at sige en matematisk disciplin! For at kunne fortælle om nogle af de centrale psykohistoriske problemstillinger har det været nødvendigt at referere til visse kendte politiske unioner, visse kendte lande osv. Udfra et strengt psykohistorisk perspektiv må det beklages, hvis eksemplerne tager opmærksomheden fra de almentgyldige psykohistoriske principper. En streng psykohistoriker ville således måske vælge sine eksempler fra , hvordan d.3 Kalif styrede det Osmanniske rige. Men når lemmaer og dilemmaer fra psyko- historien skal forklares er det nok en fordel, hvis eksemplerne er læseren godt bekendt. Kan læseren forestille sig selv som et evigt væsen med et overlegent forhold til tid og rum skulle det dog være muligt at have et afslappet forhold til de givne eksempler!?

Psykohistorie:

Isaac Asimov nåede at skrive 470 bøger, dækkende videnskab, Shakespeare, science fiction og meget mere. Mest kendt blev nok hans Foundation- serie (Stiftelsen) i 7 bind.

Historien starter i år 12069 G.E. (Galactic Era). Menneskeheden er spredt udover hele Galaksen, men styres fra planeten Trantor med 40 milliarder indbyggere - Overhovedet er formelt kejser Cleon I, men reelt ledes galaksen af I-ministeren Eto Demerzel (robotten R.Daneel). Ja, alt er tilsyneladende godt, bortset fra altså at imperiet er ved at gå i opløsning!

Dette er forudset af den smarte psykohistoriker Hari Seldon , der har lavet det grundlæggende arbejde i psykohistorie. Menneskelig adfærd reduceret til matematiske ligninger. Seldon vil bruge sin psykohistoriske indsigt til at lave et nyt imperium viet til kunst, videnskab og teknologi. Kort sagt alt det det gamle imperium var degenereret væk fra i magtbegær og regale traditioner.

Planen er at lægge en Foundation (stiftelse) i galaksens udkant viet til naturvidenskab og en anden i den anden ende af galaksen viet til mentale discipliner. Virkende i et samspil skal de så ved at bruge psykohistorien komme til Hari Seldons drømmeunivers.

Asimov har indrømmet at han fik ideen til sin historien ved at læse om Romerrigetets fald. Og hvorfor dog kun bruge psykohistorie i en fjern fremtid og i science fiction regi. Ganske vist mente Asimov at han ved at henlægge sine historier til fjerne galakser kunne undgå at blive mistænkt for at være politisk engageret - og derved ikke et mål for hverken forfølgelse eller heltedyrkelse. Sikkert et ganske frugtbart synspunkt. Men det er nu lidt besværligt at have psykohistorien svævende deroppe i det interstellare rum. Nej, ned på jorden med psykohistorien!

Pointen ved megen psyko historisk tænkning er at se forfaldet i opgangsperioden. Når heste blive udnævnt til konsuler osv. Ja, så behøves der næppe psykohistorie til at se at kursændringer er fordelagtige for den givne organisation eller samfund.

Endnu har menneskeheden dårligt nok 2000 år nedskreven historie. Og følgelig ikke megen materiale at lave psykohistorie over.

Men hvis man tænker sig om, ved man godt at de færreste imperier varer evigt. Og kun ganske få organisationer har evigt liv - I dets fødsel ligger årsagen til dets død. Styreformer skifter fra demokrati til aristokrati til oligarki til monarki til tyrani og tilbage igen. Ja, sådan var det i hvert fald i fortiden. Nu tror vi jo at det er anderledes. Vort land, vort imperium - ja, de vil "selvfølgelig" vare evigt!

Danmark og psykohistorie.

Var man psykohistoriker ville man måske lave en analyse a la det følgende over det danske samfund:

En stat holdes igang v.hj.af. penge. Den enkleste måde for en stat at samle penge ind på er ved sørøveri (Øresundstold?) eller ved kopskat. Kopskat er enkel: Alle høj som lav, rig som fattig, dum som klog betaler X - kroner i skat. De der ikke har lyst får hugget hovedet af.

Dette er enkelt, men ikke "retfærdigt". I Danmark er retfærdigheden så perfektioneret - men selv en så glimrende ide har også en masse bieffekter - der bygges kort sagt op til en "Seldon-krise".

I det danske velfærdssamfund indtraf denne "Seldon-krise" omkring skatterevolten efter jordskredsvalget i 1973. De ansvarlige for revolten blev sat i fængsel og hjernerne blev sat i blød for at finde en løsning. En del af planen var vist at blive optaget i EF-unionen ...

Hermed er alt dog ikke fryd og gammen. De fleste af de nu fusionerede stater medbringer store budgetproblemer grundet deres retfærdighedstrang (Ja, det er næsten et krav for optagelse - - Jævnfør at Sverige er et godt kandidat-land, med et 93 budgetunderskud på ca. 220 mia. kr., mens et land med orden i økonomien, som Tjekkoslovakiet, pænt må vente udenfor - Observation foretaget af en spøgefuld blandt psykohistorikerne!).

Problemerne geares lidt op, men forbliver de samme. Nogle enddog værre. Rousseau var inde på at antallet af styrende er omvendt proportionalt med befolkningsstørrelsen. Herved opstår en psykohistorisk drift væk fra demokrati til aristokrati osv. Lodtræknings-demokratiet dage er talte (Hvis alle er lige

og lige egnede kan vi jo bare trække lod om hvem der skal sidde i de styrende organer - lodtrækning vil sikre at alle subgrupper bliver repræsenteret og at ingen sidder for længe i de styrende organer).

Fortsætter processen med driften i retningen af aristokrati , opstår der efterhånden en lavdeling indenfor aristokratiet osv. osv. Til sidst kommer monarkiet med spraglede vagtparader, maskingevære, bilkorteger og andre eksempler på demokratiets reelle død. Seldon-kriserne vil komme med stadig større hyppighed. Forfaldet er i gang og kollapsen er tæt på. Fødes, vokse, modnes , blomstre og dø . Menneskelivets betingelser og alle menneskesamfunds betingelser ifølge psykohistorien.

Individets plads i psykohistorien.

Nu kunne man måske forledes til at tro at individet ingen rolle spiller i psykohistoriens store sammenhæng. Det er både sandt og helt forkert. For selv en mikromal ændring i startbetingelserne (bask med en sommerfugle vinge) kan give en totalt anderledes slutsituation.

Dette er et meget vigtigt aspekt i psykohistorien. Alligevel er der også noget meget pudsigt med gentagelse af de samme mønstre. Mønstre, der gentager sig igen og igen i psykohistorien. Såvel i det store plan, som i det helt små - Næsten helt ens, og dog så helt forskelligt. Lincolns sekretær hed Kennedy og Kennedys sekretær hed Lincoln.....

Eller hvad med historien fra 4 Juli festlighederne i 1826. Guvernør Clinton fra New York skar her for af Oksestegen. Men var meget bedrøvet den dag. 2 af unionens største (kun overgået af George Washington) - Thomas Jefferson og John Adams var begge døde den dag. Netop på unionens fødselsdag. Måske var guvernøren også lidt ked af at han aldrig blev præsident. Eller over at New York tilsyneladende ikke ville stoppe sit vokseværk. Netop nu var man oppe på det svimlende antal af 32.000 indbyggere. Den næststørste by i unionen efter Philadelphia's 40.000. Og hvordan skulle det ikke gå i fremtiden . Nu da man var enedes om fælles mønt i de 13 stater. Der var nok at være bekymret over. De gode borgere i Rhode Island var faktisk så bekymrede, at de i 1788 skulle bruge et par afstemninger inden de havde kunnet indse velsignelsen ved hele dette unionshalløj (Country members against - tradings towns for , som man sagde dengang i 1788).

Psykohistoriske kendetegn.

Selvom de forskellige organisationer og samfund naturligvis er helt forskellige er det en psykohistoriske påstand at visse karistika går igen . Og at man omkring dem kan danne en teori.

a) Vil imperiets sidste hersker altid komme fra imperiets udkant ? e.g. Napoleon fra Corsika – Stalin fra Georgien.

b) Vil en demokratisk valgt leder forsøge at blive ved magten ved at have knapt så markante nr. 2' er : Nixon - Spiro Agnew , Bush - Dan Quayle.

c) Kommer et stort imperiums første alvorlige krise først efter godt 70 år : Sovjet 1917 - ca. 1990 , USA ca. 1785 - 1860 . Og kan EU-tilhængere derved føle sig sikre indtil år ca. 2060?

d) Har James Monroe (US-præsident 1817-25) i psykohistorisk forstand ret , da han sagde:

"Kun når folk bliver uvidende og korrumpere, bliver de villige instrumenter for fratagelser af deres egne rettigheder og efterfølgende ruin". Og i hvilken grad har dette udsagn betydning nu med den store udbredelse af TV ?

e) Er det et forfaldssymptom , hvis systemets indre logik ikke er folkeligt forståeligt : I EF-regi gives produktionsstøtte til vin- og tobaks dyrkning. Derefter bruges millionbeløb mod at advare mod de selvsamme produkter. Og derefter bruges millionbeløb indenfor sundhedsvæsenet på dem der ikke lyttede til advarslerne. De mange minusser i budgettet udlignes heldigvis af de mange afgifter på produkterne.

Fra et overordnet budget synspunkt fungere alt fint – men logikken er fra et mere folkeligt niveau , måske vanskelig at se ? Og hvilken sammenhæng har det så på hvornår den første *Seldon krise* indtræffer?

f) Er udvidelse af kriterierne for demokratisk medindflydelse altid en system-bevarende handling? For 200 år siden sorterede man intelligente væsner fra på grundlag af køn og hudfarve. Forestiller man sig i år 2100 en større mængde intelligente computere . Vil man så også diskriminere mod dem ? Og hvad nu hvis der er flere computere end mennesker - vil man stadig give dem stemmeret ? Og er det begyndelse eller enden på den pågældende samfundsorden? Eller vil menneskeheden altid opretholder Apartheid overfor vore sande brødre computere?

g) Når dårlige politikere har gjort deres, så står militæret altid i kulissen parate til at gribe ind : Romerriget, Iraq , Chile etc. Eller hvad?

h) Imperiedannelser har en vis forkærlighed for symboler - ved festlige lejligheder, på offentlige bygninger, flag og mønter osv. for derigennem at vise sin magt over menneskesjælene. Når imperiet ophører fjernes disse ting så igen. Men er civilisationsgraden af et imperium omvendt proportionalt med dets ønske om at fremvise disse symboler?

i) Indtil nu har der været 6 Apollo landinger på månen , den sidste i 1972. Skylab ,SpaceShuttle ,MirRumstation og her i slutningen af 90'erne rumstationen Freedom . Men i betragtning af hvor ufattelig kort der er til Månen er det jo mærkeligt at menneskeheden fortsat vil gå og træde på hinanden hernede på Jorden,skyde hinanden i Jugoslavien , tilslutte sig mystiske politiske organisationer med vold, pamperi, magtbegær og lign. på programmet. Hvilken psykohistorisk mekanisme skal så aktiveres for at starte et kvantespring i menneskelig moralsk og teknologisk tænkning ?

Jo , psykohistorien har et stort kildemateriale at øse af . Og mange problemer at forstå og løse. Problemet er at tolke en situation korrekt. For eksempel er det egentligt svært at skelne mellem et midt-søgende synspunkt og et ekstremistisk!? Hvori ligger forskellen mellem et beslutningsdygtigt styre og et så centralt styre at demokratiet og folks medleven forsvinder ? Hvad er forskellen mellem ønsket om kortere arbejdstid og den ultimative opfyldelse af dette krav - arbejdsløshed ?

Opløsningstendenser i et samfund skal i psykohistorisk forstand nok bl.a. måles på graden af radikalisering af synspunkter. Omend det nok også er fra samme kategori at et systems nødvendige nytænkning skal komme. Alt ialt en meget delikat balancegang, hvor systemet vakler mellem stagnation og revolution. En

færdigudviklet psykohistorisk teori skal kunne bedømme/forudsige hvor man pt. er - og på grundlag heraf skal "den systemansvarlige" tage de nødvendige forholdsregler.

Psykohistorien som værktøj til intelligent planlægning i samfundet.

Går menneskeheden så nu igang med at fuldføre projektet psykohistorie (Og med den store arbejdsløshed er der jo arbejdskraft nok !) - skulle man i løbet af kort tid have et værktøj til ved med heuristikker og statistiske metoder at kende menneskesindet , at kende historien . Efter en del perfektionering kan den så sættes i drift som et hjælpemiddel til at styre samfundet i den ønskede retning. Som alt efter smag og behag kunne være noget med et fremme af kunst, videnskab og teknologi. Man må dog selvfølgelig være påpasselig med ikke at løbe ind i det problem som Robespierre og Lenin (Og mange efter dem) løb ind i : At implementationen af paradiset får karakter af helvede - nu vil psykohistorisk teori , jo "naturligvis" også forsøge at tage højde for det . Det skulle kort sagt ikke være noget problem her.

Projektet starter med at de sidste godt 2000 års historie indenfor samfund og virksomhedsstruktur føres ind på computer. Et ekspertsystem skal så udvikles , der skal kunne generalisere så meget at den ud fra en given situation kan forudsige, hvordan situationen vil udvikle sig. Hermed er psykohistorie en realitet og Asimov vil bestemt ikke have levet forgæves....

Nu mangles så bare en implementation af elementet styring. Her forudsiges indfalds vinklen af blive mentalistisk eftersom al fysik styring (tanks , pigtråd , pisk osv.) næsten altid er slået fejl og i hvert fald sjældent har haft varige effekter.

Psykohistorien er jo når alt kommer til alt måske at betragte som en lægefunktion? Sygdomme på samfund og organisationer diagnosticeres. De der antages at være dødelige skal man prøve at undgå , mens lidt småskavanker kan man måske godt leve med . Men alle disse praktiske implementations spørgsmål overlades hermed til teknikkerne

Et perfekt psykohistorisk apparatur vil give imperier evigt liv - ligesom evigt liv gives til patienterne hos gode læger. Dette vil i sig selv ikke være noget psykohistorisk problem - det vil bare bevise menneskehedens evne til at sætte sig udover den natur hvorfra de er skabt.

Der er kun et problem med psykohistorie : Vi bliver nok nød til at vente til år 12069 G.E. inden det bliver en realitet. Til alt held kan det dog nok allerede nu afsløres , at smiler man til kantinedamen (selvom man har stået i kø i urimelig lang tid) . Ja, så kan det ved følgevirkning på følgevirkning sikkert give sig udslag i helt fantastiske resultater.

Simon Laub

Litteratur :

Asimov, Isaac: "Stiftelsen", Borgen 1979

*Chrichton , Michael: "Jurassic Park, Lindhardt og Ringhof 1993
Grimbergs Verdenshistorie Politikens forlag
Hofstadter: "Metamagical Themas - questing for the essence of mind and
pattern", Basic Books 1985*

Efterskrift.

Og her sluttede den oprindelige artikel i 1993. Når jeg genser den her 15 år senere synes jeg såmen at den holder meget godt! En holdning der åbenbart også er tilslutning til på hos Wikipedia, hvor man valgte at linke til artiklen for et par år siden:

<http://da.wikipedia.org/wiki/Psykohistorie> (link aktivt 12/12 2008).

Tilbage i 1992 – 93 havde jeg kontakt med en masse andre psykohistorikere over hele verden qua mine postninger på Usenet. Vi talte om at skrive en bog – men det blev nu ikke til noget. Men der kom da nogen hjemmesider ud af det – dedikeret til psykohistorie.

På en af disse hjemmesider så jeg så for nylig at kredsen af psykohistorikere nu også tæller en Nobelpris tager i Økonomi – selvom han ikke rigtigt vil være ved det....

Sådan er det jo når man bliver voksen. Man formodes jo at prøve at lægge lidt afstand til det man læste i teenage årene.....

Simon Laub, december 2008.

På <http://www.technovelgy.com/ct/Science-Fiction-News.asp?NewsNum=1925>
læser man:

During a PBS interview with this year's Nobel Prize winner in economics, Dr. Paul Krugman, I found out something I didn't know about Krugman. His career choice was inspired by the science fiction he read as a boy.

Jim Lehrer

"When and why did you decide to become an economist in the first place?"

Paul Krugman

"That's a little embarrassing. I don't know how many of your viewers read science fiction, but there's a very old series by Isaac Asimov - the Foundation novels - in which the social scientists who understand the true dynamics save civilization. That's what I wanted to be; it doesn't exist, but economics is as close as you can get, so as a teenager I really got into it."

Psykohistorie:

<http://www.simonlaub.net/Articles/psykohisindex.htm>

Simon Laub home page:

<http://www.simonlaub.net/index.html>

Simon Laub.

Dec. 2008.